

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike. — Inserati do 30 petič a Din 2.—, do 100 vrst 250 Din, večji inserati petič vrsta 4.— Din. Popust po dogovoru. Inseratni davek posebej. «Slovenski Narod» velja letno v Jugoslaviji 240.— Din, za inozemstvo 420.— Din.

Uredništvo: Knafla ulica št. 5, I. nadstropje. — Telefon 2034.

Upravništvo: Knafla ulica št. 5, pritličje. — Telefon 2304.

Grozna katastrofa v največjem španskem gledališču

Sinoči je med predstavo pogorelo največje gledališče v Madridu - V gledališču je bilo nad 3000 oseb - V plamenih je našlo smrt več sto ljudi - Vse bolnice so prenapolnjene z ranjenci - Nepopisna panika

— Madrid, 24. septembra. Sinoči je katastrofalni požar uničil največje špansko gledališče, slovi »Theater Novedades« v Madridu. Gledališče je bilo za časa katastrofe zasedeno do zadnjega kotička, radi česar je tudi število človeških žrtev izredno visoko. Doslej še ni pojasnjeno, kako je pravzaprav nastal požar. Ker je bila baša nedelja in se je vrhunska vrhila še premijera, je bilo

gledališče popolnoma razprodano.

V gledališču je bilo nad 3000 ljudi. Med zadnjim odmorom se je kmalu po deveti uri

pojaval na odru požar.

V hipu so bile v plamenih vse kulise in garderobe. Še predno so mogli uslužbenci, ki se jih je polotil paničen strah, spustiti železno varnostno zaveso, se je

oganj razširil v gledališko dvorano.

Že dim, ki se je polagoma širil izza odra, je povzročil med gledalci veliko vznemirjenje. Da bi odvrnili pozornost publiki od grozeče nevarnosti, je godba med odmorom začela svirati. Cim pa so začeli plameni švigati preko odra, je nastala v dvorani

nepopisna panika.

Vse je drlo proti izhodu, kjer je nastala takva gneča, da se je

rešilo le malo število ljudi.

Ljudje so začeli padati, množica jih je pohodila in kmalu so bili izhodi popolnoma zadelani. Ker je bila vsa notranjost gledališča večinoma iz lesa se je

oganj zelo naglo širil.

V 10. minutah je bila vsa notranjost v plamenih. Ljudje so skušali na vse mogoče načine priti na prosto. Nekateri so splezali na streho in poskakali na ulico, drugi zopet so iz pete in šeste galerije poskakali v dvorano,

upajoč, da bodo skozi uničujoče plamene našli kak izhod.

Gasilci in vojaštvo, ki je prihitelo na pomoč in z bližnje vojašnice, so si prizadevali, da bi rešili ljudi, ki so bili zaprti v gorečem poslopju. Nastopiti pa so morali

z brutalno silo,

ker so bili ljudje v skrajnem obupu nedostopni za vsako pametno besedo. Ob gorečem poslopju so se odigravali pretrajni prizori. Otroci so iskali svoje starše, matere svoje otroke, možje svoje rodbe. Avtomobile privatnikov, ki so čakali pred gledališčem, so oblasti takoj rekvirirale za prevoz ranjenec. Bolnice so bile kmalu prenapolnjene in morali so v šolah in v vojašnicah organizirati zasilne lazarete. Okrog bolnic in lazaretov se birajo neprestano velike množice, ki iščejo svojcev. Vojaštvo je z največjim trudom vzdržuje red.

Oganj je trajal vso noč in šele danes zjutraj, ko je

gledališče pogorelo do tal,

se je posrečilo, da so požar omejili in pogasili. Ker se je ponoči pojavil še vihar, se je oganj razširil z gledališča na sosedne hiše, tako da je bil opolnoči

v plamenih celi blok hiš

v okolici gledališča. Ker ni bilo misliti na rešitev gledališča, so se gasilci omejili predvsem na lokaliziranje požara v stanovanjskih hišah, tako da so tam zgorele večinoma samo strehe in deloma gornja nadstropja.

Koliko človeških žrtev je zahtevala grozna katastrofa, se ne da doslej še niti približno ugotoviti. V bolnicah in lazareti je bilo

danesh zjutraj 332 ranjencev, izmed katerih se 82 bori s smrtjo.

Mnogo ranjencev je umrlo med prevozom v bolnico. V bližnji cerkvi pa leži na skupnem mrtvaškem odru

nad 150 strahovito ožganih in razmesarjenih trupel.

Po splošni sodbi pa je število mrtvih še dvakrat večje, ker splošno sodijo, da se

od gledalcev na četrti, peti in šesti galeriji ni rešil nihče

ter da so njihova trupla pod razvalinami gledališča. Med žrtvami je

največ žensk in otrok,

ki so jih v paniki pritisnili ob zid in jim onemogočili rešitev. Nek ugledni madridski trgovci se je v obupu za svojo rodno vrzel v goreče poslopje, tako da je zgorela vsa družina. Dolež so potegnili izpod razvalin 20 napol ožganih trupel, kojih identiteto doslej še ni bilo mogoče ugotoviti. Reševalna dela, pri katerih sodeluje vojaštvo in orožništvo, se vrše z vso naglico. Na lice mesta so prispeli tudi ministrski predsednik Primo de Rivera, več članov vlade, in predstavniki oblasti, ki izdajajo sproti vse potrebne navedbe.

V vsem mestu vlada

veliko razburjenje,

ker skoraj ni družine, ki bi ne pogrešala enega ali drugega svojega člana. Pogreb žrtev se bo vršil jutri na državne stroške. V svrhu ugotovitve vzroka katastrofalnega požara je bila uvedena že tekom noči najstrožja preiskava.

Ravnatelj gledališča so takoj aretirali,

osebje gledališča, v kolikor ni našlo smrti v plamenih, pa se je samo javilo na policiji in prosilo za zaščito, ker se boji, da bi ga

razjarjena množica linčala.

Po eni verziji je nastal požar vsled pomanjkljivosti električne napeljave, po drugi verziji pa se je pojavil oganj v garderobi, kjer je nekdo kljub strogi prepovedi kadil in po odhodu na oder pustil tlečo cigareto

Original amputaške karte?

Senzacionalno odkritje v ministrski sobi Narodne skupščine - Zemljevid Jugoslavije z vrisano amputaško mejo - Kakšna naj bi bila Velika Srbija

— Zagreb, 24. septembra. Beograjski dopisnik zagrebških »Novosti« poroča svojem listu:

»Danes (v soboto) sem slučajno prišel v ministrsko sobo Narodne skupščine, kjer se vrše ministrske konference in seje ministrskega sveta. Na steni te sobe sem opazil geografsko karto naše države v izmeri približno 4 kvadratnih metrov. Državne meje naše kraljevine so zabeležene na tej karti z debelo rdečo črto. To bi ne bilo sicer nič nenavadnega, ker je koncem koncev našim ministrom potrebna taka karta, da vsaj po njej spoznajo državo, njena mesta, reke in pokrajine. Toda iznenadila me je debela rdeča črta, ki je zarisana v karto. Ostal sem pred karto, kakor ukovan ter si mel oči, ker nisem mogel verjeti, kar sem videl. Toda debela rdeča črta ni izginila, marveč sem se moral uveriti, da je pravilno in pazljivo zarisana, kakor more to samo spret in večš risar, ne pa morda improvizirana, v naglici s svinčnikom potegnjena črta.

Postalo mi je jasno, da gledam pred seboj slovito amputaško črto v originalu.

Ta karta priča o delu četverne koalicije z gg. Vukičevićem, Korošcem, Davidovičem in Spahom na čelu. Da bi mi ne mogli očitati, da sem si stvar izmislil, mi je pokazal v sobi še par drugih novinarjev, med njimi tudi zastopnike inozemskih listov, da so sami videli ta pismeni dokaz izdaje, ki so jo pripravljali narodu in državi ljudje, ki nosijo odgovornost za državno celokupnost pred bogom, zgodovino in narodom. Poklical sem jih za pričo za slučaj, da bi ta karta po tem odkritju izginila...

Vsakodag bo zanimalo, kod teče ta amputaška linija. Linija, po kateri so mislili ali morda še mislijo amputirati, pričenja pri Barcu na Dravi in gre od

tod ob železniški liniji proti Virovitici, tako da ostane železniška proga še na ozemlju Velike Srbije. Pod Virovitičo teče linija še nekaj časa ob železniški progi in seka na to lok, ki ga napravi železniška proga pri Suhopolju in Capusi, nato pa gre ob Bastaji dalje zopet ob železnici na Daruvar vse do kota, ki ga tvori pri Pakracu železniška proga in reka Pakra. Od tu gre zamišljena meja v ravni črti na Novsko, od tam pa zopet v ravni črti preko Dubice na Bosanski Novi. Od Bosarskega Novga gre meja po dolini reke Une na Knin, od tam pa nekoliko izpod Kistanja na Šibenik tako, da so zavzete vse strateške pozicije pred Šibenikom.

Vsa »meja« je izdelana z veliko previdnostjo glede strateških točk, rek, grebenov in gora in takoj se vidi, da jo je izdelal dober strokovnjak. Ta rdeča amputaška linija je zarisana tako debelo, kakor so na karti zarisane ostale državne meje.

Ni še jasno, ali je ta karta služila ali morda še služi kot podlaga za proučevanje vprašanja amputacije, ali pa je morda že rezultat proučenih projektov, ki so na tej karti dobili definitivno formo. Vsekakor pa morajo vlada dr. Korošca odnosno šefi četverne vladne koalicije Davidović, Vukičević, Spaho in dr. Korošec dati odgovor na ta dokument svojega »patriotičnega« in »jugoslovenskega« delovanja.

Neumna šala?

— Beograd, 24. septembra. Poročilo zagrebških »Novosti« o amputaški karti v ministrski sobi Narodne skupščine so vzbudila v Beogradu veliko pozornost. Člani vlade izjavljajo, da je moral ondo črto na zemljevidu vrisati nekdo še le v zadnjih dneh in da je storil to ali iz zlobe ali pa iz neumne porednosti, ker je hotel potegniti Hrivate.

Dr. Korošec o situaciji

— Beograd, 24. septembra. Današnja »Politika« objavlja intervju, ki ga je dal te dni dr. Korošec dopisniku nekake belgijskega lista o nalogah in ciljih svoje vlade. Dr. Korošec naglašuje med drugim, da je njegova vlada popolnoma normalna ter da obstoja njena naloga zgolj v tem, da vzdržuje v državi red in mir. Drugega mandata nima in zato tudi ne more govoriti o jedru sedanje politične situacije. Dr. Korošec pravi nadalje, da niti ne ve, kdaj se bo do pričela pogajanja s Hrvti in kdo jih bo vodil. Strasti so se že pomirile in misli, da bo kmalu napočila doba, ko bo mogoče misliti na definitivno razčiščenje situacije. Glede intervencije krene, o kateri se v zadnjem času mnogo govori, je dr. Korošec naglašal, da za to še ni napočil čas. Krona bo intervenirala, ko bo smatrala to za potrebno, vendar pa je treba za to še prej pripraviti teren. Že s tem, da je bil svojočasno poverjen mandat za sestavo vlade Stjepanu Radiću, je krona pokazala dobro voljo. »V Beogradu si iskreno želimo sporazuma s Hrvti,« je zaključil Korošec svojo izjavo, »in smo to tudi že pokazali. Morda si žele sporazum tudi v Zagrebu, dasi ravno tega doslej javno še niso manifestirali.«

Taktika vukičevićevcev

— Beograd, 24. septembra. Pred današnjo plenarno sejo radikalnega širšega odbora je sklical Velja Vukičević v radikalni klub posvetovanje delegatov svojih organizacij, ki so prišli na sejo širšega glavnega odbora na njegov poziv. Na konferenci so razpravljali o tem, kako stališče naj zavzamejo na seji. Bilo je dogovorjeno, da takoj v začetku izvezevo nekako bojno glasovanje, ki naj ugotovi razmerje moči med obema taboroma. Res je stavil Stepo Kobasica formalni predlog, o katerem se je vršilo takoj v začetku seje glasovanje. Glavni odbor je dopustil udeležbo Vukičevićevih delegatov, ker je bilo v naprej jasno, da ima glavni odbor absolutno večino. To je pokazalo tudi glasovanje. Vukičevići so bili v neznatni manjšini, tako da razpola glavni odbor s štirimi

petinami vseh glasov. Verifikacijski odbor bo bržkone priznal vse Vukičevićeve delegate, kar bi imelo za posledico, da morajo tudi te organizacije priznati avtoriteto glavnega odbora.

Kraljev povratek iz Topole

— Beograd, 24. septembra. Kralj, ki je v soboto popoldne odpotoval v Topolo, se je danes zjutraj vrnil v Beograd. Tekom popoldneva se je mudil na dvoru ministrski predsednik dr. Korošec, ki pa ni bil v avdienci, marveč je obiskal ministra dvora.

Smrtna nesreča pri motociklistični dirki

— Hamburg, 24. septembra. Pri večernejši motociklistični dirki na tukajšnjem stadionu se je smrtno ponesrečil slovit nemški dirkač Viese iz Aachena. Na ovinku mu je začelo drčati, tako da se je zaletel v železno ograjo in si zlomil vrat. Nezvestnega so prepeljali v bolnico, kjer je kmalu na to podlegel poškodbam, ne da bi se bil še zavedel.

Borzna poročila

LJUBLJANSKA BORZA
Devize: Amsterdam 0—22.84, Berlin 13.5625—13.5925 (13.5775), Bruselj 0—7.918, Budimpešta 0—9.9275, Curih 1094.1—1097.1 (1095.6), Dunaj 8.0014—8.0314 (8.0164), London 275.85—276.65 (276.25), Newyork 56.86 do 57.06 (56.96), Pariz 221.25—223.25 (222.5), Praga 168.37—169.17 (168.77), Trst 296.75—298.75 (297.75).

Efektii: Celjska 158—0, Ljubljanska kred. 128—0, Kreditni zavod 175—175 (175), Vevče 105—105 (105), Ruše 265—285, Stavnba 56—0, Sešir 105—0.

Lesni trg: Tendence nespremenjena. Zaključenih je bilo 10 vagonov bukovih drv.

ZAGREBSKA BORZA.
Zagrebska borza danes radi židovskega praznika ni poslovala.

INOZEMSKE BORZE.
Curih: Beograd 9.12875, Dunaj 78.17, Budimpešta 90.55, Berlin 123.90, Praga 15.40, Milan 27.185, Pariz 20.30, London 25.21, Newyork 519.75.

Aca Stanojević o sporazumu s Hrvti

Otvoritev seje radikalnega širšega glavnega odbora — Kdo bo zastopal slovenske radikale. — Važen političen govor Ace Stanojevića.

— Beograd, 24. septembra. Danes ob pol 10. dopoldne se je sestel v prostorih Zemaljske banke k svoji, s toliko napetostjo pričakovani seji širši odbor radikalne stranke. Že v soboto in v nedeljo so prispeli iz raznih pokrajin države številni delegati, ki jih je pozval ožji glavni odbor. Poleg povabljenih delegatov je prišlo tudi večje število delegatov tako zvanih policajradikalnih organizacij, ki jih je ustanovil v zadnjem času Vukičević, ki pa jih glavni odbor ne priznava. Ni še znano, ali bodo pripuščeni k seji ali ne. Poleg tega pa je prispelo v Beograd tudi veliko število drugih uglednih pristašev radikalne stranke, ki se zanimajo za razvoj dogodkov v vodstvu stranke. Aca Stanojevića so tekotom včerajšnjega dne neprestano oblegali delegati iz pokrajin, da se informirajo o njegovem stališču in mu ob enem razložijo mnenje svojih organizacij.

Tudi iz Slovenije je prišlo več odposlancev tamonjih maloštevilnih organizacij. Glavni odbor je pozval kot delegata za Slovenijo bivšega ministra dr. Niko Zupanića in kočevskega odvetnika dr. Sajovca. Vukičević pa so sami pozvali kot delegata slovenskih radikalov dr. Ažmana.

Sejo širšega glavnega odbora je otvoril v daljšim nagovorom Aca Stanojević, ki je po pozdravu vse delegatov prešel na politično situacijo ter najprej podrobno orisal položaj radikalne stranke v zadnjih letih, zlasti pa njeno sodelovanje v peodnih vladah. Splošno se je opazilo in mnogo komentiralo dejstvo, da pri tem ni nikjer omenil Vukičevićeva imena, pač pa je zelo ostro kritiziral delovanje njegovih zadnjih kabineto.

Govorec

o dogodkih 20. junija

je Aca Stanojević med drugim izjavil:

»Sedaj hočem govoriti o vprašanju, ki ne zanima samo vas, marveč vso državo. Pozornost vse javnosti se je ustavila na zločinu v domu narodnih predstavnikov, ki ga bomo še dolgo pomnili. Dogodek je ne navaden i po svojih vzrokih, i po načinu kako je bil izvršen, kakor tudi po kraju, kjer je bil izvršen. Vse to je izzvalo bolestne občutke ne samo raditega, ker je bila ustvarjena atmosfera, v kateri je govorilo mesto argumentov orožja, in ker so bila uničena dragocena življenja zaslužnih in domovini potrebnih ljudi, marveč tudi zato, ker so bili s tem porušeni normalni odnošaji s Hrvti in je nastal nezaželen nesporazum, ki mu je treba čimprej napraviti konec. Ob iskrenem žalovanju vsega našega naroda globoko ginjeni tudi mi oplakujemo nenadomestljive žrtve.

»Še pod vtisom tega dogodka,« je nadaljeval Stanojević, »premišlja naš narod sedaj samo o tem, kaj bo z njegovo dragoceno pridobitvijo, z državo, koje dobrot mora biti nam vsem najvišja skrb. V tej smeri moramo iskati izhoda v bratskem sporazumu s Hrvti, ki smatramo, da so zapostavljeni, neenačopravni, eksploitrirani, izzvani in užaljeni. Pokazati jim moramo, da na naši strani ni razpoloženja, niti volje, niti želje, da bi bil v naši skupni državi kdorkoli upravičeno nezadovoljen. Z uvidenostjo in mirno presojo pričakujmo naš narod sporazumne predloge, ki bodo zadovoljili brate Hrvate in ohranili edinstvo našega naroda in naše države. Od

vodilnih krogov na eni in na drugi strani je odvisno, da pravilno ocenijo današnje razmere in presodijo, kaj je mogoče in kaj ne in da temu primerno določijo svoje zahteve, da na ta način omogočijo tako zelo potreben sporazum. Radikalna stranka je bila stalno na liniji bratskega sporazuma s Hrvti in je sklenila z njimi sporazume, delala z njimi skupno in kljub prehodnim težkotam je v skupnih naporih uspešno storiti mnogo koristnega za državo in narod. Mi moramo le iskreno obžalovati, da te kombinacije ni bilo mogoče vzdržati del časa. Naša stranka stoji tudi sedaj na tej liniji in bo sprejela vsako osnovo za sporazum in skupno delo, ki jo je mogoče sprejeti. Upam in verjem sem, da ste tudi vi enakega mnenja in da v vprašanju odnošajev s Hrvti med nami ne bo razlike.

Nazvoči delegati so sprejeli govor Ace Stanojevića z viharim odobravanjem. Takoj nato je bil izvoljen verifikacijski odbor, v katerem so sami izraziti pristaši glavnega odbora. Odbor, ki mu načeljuje Krsta Miletić, je takoj pričel s svojim delom. Med opoldanskim odborom bo verifikacija končana, na kar se bo ob 3. seja nadaljevala. Popoldne prične debata

Iz okolice „Jedinstva“

— Beograd, 24. septembra. V minuli noči je izvršila beograjska policija racijo na kockarnice. Pri tem je prišlo do zanimivega odkritja. Poleg prostoro uredništva zloglasnega beograjskega lista »Jedinstvo«, ki je svoječasnopozival na umor Stjepana Radića in Velje Vukičevića, so odkrili tajno kockarnico, koje solastnik je eden izmed urednikov »Jedinstva«. V kockarnici so se shajali najizrazitejši amputaši in simpatizerji »Jedinstva«, ki so igrali za visoke vsote. Policija jim je zaplenila večjo vsoto denarja.

„Že sto in stokrat so posredovali...“

Poslanci SLS v korist kronskim upokojencem, a še vedno ni rešitve. — Samopriznanje klerikalne nemoči in nesposobnosti v Beogradu.

Prejšnji teden je »Slovenec« objavil krajšo tolažilno notico, ki je naslovljena na kronске upokojence. Širša, neinteresirana javnost te notice nemara vobče ni opazila. Tembolj pa je zbolela nas kronске upokojence. Mi, ki poznamo tragično poglavje kronskih upokojencev iz lastne izkušnje in ki to vprašanje rešujemo že z desetletnim pomanjkanjem, stradanjem in doslovnim izumiranjem, smo v »Slovenec« notico dobro občutili hinavsko norčevanje iz naše usode. Drugače namreč res ni moglo označiti tiste notice, kar nam obrazložim tudi širši javnosti z naslednjimi pojasnili.

Kakor znano, je lani v poletnih mesecih izšla toli pričakovana uredba o prevedbi kronskih upokojencev v dinarske.

Seve, mi kronski upokojenci smo v stari Avstriji plačevali zlate kronске prispevke. Pravičeno bi torej bilo, da nam tudi nova država, naša »narodna« država, ki nam je prinesla svobodo, prizna zlate kronске pokojnine, ki smo jih s svojimi lastnimi prispevki zložili.

Nameste zlatih kronskih pokojnin pa smo ostali skoro polnih 10 let pri devalviranih kronskih pokojninah. Med tem so izšli novi uradniški zakoni in novi upokojenci dobivajo relativno ugodne pokojnine. Zopet nas niso prevedli na nove zakone in nam prisodili pokojnine po teh novih zakonih. Trpeli in stradali ter doslovno umirali smo dalje pri svojih parstokronskih pokojninah.

Ali poleg nas kronskih upokojencev in upokojencev po novih uradniških zakonih pa je naša država plačevala še dinarske staroupokojence iz bivše Srbije in Črne gore. Ti upokojenci so prejeli in prejeli pokojnine v dinarjih po starih srbskih zakonih. Če smatramo radi primera, da so kronске plače in dinarske, kakor tudi pokojnine pred vojno bile v Avstriji in Srbiji enake, vidimo, da smo po preveritvi mi kronski upokojenci prejeli radi izmenjave kron v dinarje štirikrat manjše pokojnine kakor naši srbski tovariši. To je trajalo do lanskega poletja, ko je izšla kot rečeno uredba o prevedbi kronskih upokojencev v dinarske.

Deset let smo morali hirati in umirati, dokler so »državotvorniki« radikalski močniki privolili v »prevedbo«, to je izenačenje kronskih upokojencev z dinarskimi.

Uredba o tej prevedbi je ena najbolj jasnih, kar jih je izšlo zadnja leta.

Ali zopet so začeli iz Beograda nagajati. Seve pod kleroradikalnim režimom. Spor zaradi kompetence prevajanja je bil po pamestnem prepiranju, v resnici pa zavlačevanju, rešen na ta način, da so prevedbe prevzeli veliki župani.

Zdaj pa poslušajte in strmite: Veliki župani v prečasnih krajih imajo na razpolago vse polno fakultetno izobraženih pravnikov. Vsi ti pravniki in strokovni referenti so soglasno in neodvisno v najkrajšem času dovršili prevedbene akte, seve na temelju uredbe in pozitivnih zakonskih določb. Vse te akte so že lani, davno pred iztekom proračunskega leta 1927-28 poslali v Beograd. In glejte, kaj se je sedaj dogodilo!

V Beogradu so začeli zavlačevati vrhovno računsko odobritev tisočev in tisočev teh prevedbenih aktov. To, kar je bilo najboljšim juristom v državi, vsem prečasnim referentom pri velikih županih jasno kot elementarni abec, je postalo beograjskim vrhovnim računskopisateljem zamotano, nejasno in v zakonu neutemeljeno.

Glavna kontrola je iztuhtala, da bi po prevedbi neke skupine kronskih upokojencev prejemale za par dinarjev višje pokojnine, kakor njihovi srbski tovariši. In promptno so velikosrbski pravničniki pisali ministrstvu financ, kaj je ukreniti. Seve, uredba je jasna kot beli dan in v takih slučajih si znajo juristi v finančnem ministrstvu pomagati z najenostavnejšim »jurističnim« pripomočkom, to je zadevo so založili v fižiko in mirna Bosna.

Se do danes ni načelne rešitve, kakšne naj bodo pokojnine oziroma prevedene pokojnine finančnih stražnikov, orožnikov,

učiteljev, da o staroupokojenih Južne železnice sploh ne govorimo.

Lahko mirne duše rečemo, da so se uprli radikalni in velesrbski činitelji ministrstva financ. A to so mogli storiti samo, ker se dobro zavedajo, da so vodili »državniški« sedanega kleroradikalnega režima zanimajo za konkretna socijalna in finančna vprašanja, kakor za lanski sneg. Če bi bilo nasprotno, bi se ti činitelji zavedali, da pridejo najmanj v disciplinarno preiskavo in bi morali zaradi samovoljnosti in kršenja pozitivnih zakonov celo pred sodišče.

V glavni kontroli so nam priznali, da je uredba jasna in da je bilo njihovo vprašanje na ministrstvo financ zgolj informativnega značaja. Ali ministrstvo financ ne da odgovora...

Pomislite, ljudje božji, niti tega ne more doseči G. Korošec, da bi prisilil par radikalnih činiteljev v ministrstvu financ, da pridejo z barvo na dan in da dajo odgovor.

Mi pa smo s tem zavlačevanjem prikrašili za difference kronskih pokojnin na prevedene dinarske že od lanskega poletja. Naše lani nam pristojne difference so že zapadle na partijsko 65, a tudi letošnje bodo tako dolgo zavlačevale, da nam bodo še ti naši zadnji upi na izboljšek splavali po vodi.

Kot rečeno: pravno je to vprašanje prevedb takto elementarno in jasno, da je izven vsake razprave. Tega se zavedajo tudi v ministrstvu financ, zato ne dajo odgovora in so vsa sofisticirana iskanja nejasnosti v uredbi ostala breuspešna.

Resnični vzrok vsega tega zavlačevanja je ta, da ministrstvo financ ne da denarja na razpolago. Oziroma še točneje povedano: Denar zapravlja v druge svrhe in zato je pozdravljeno glavno kontrolo, ko je z nedolžnim vprašanjem ustavlja »pitanje«, a ministrstvo financ bo že nadalje poskrbelo, da se pozitivni zakon ne bo izvajal. Ti gospodje so si delali: Na tako vprašanje glavne kontrole enostavno ne odgovorimo, ker bi morali priznati vse prevedbene akte in si v tem slučaju pri najbolj volji ni mogoče izmisliti nove interpretacije uredbe, pa nam ne bo treba izplačevati prevedenih dinarskih pokojnin in denar bo na razpolago za druge svrhe.

In res! Medtem ko se na ta način kraja prečanske kronске upokojence, je G. Korošec pred mesec v finančnem odboru odobril 8 milijonov dinarjev in sicer starih dinarskih srbskim upokojencem - oficirjem iz Srbije in Črne gore, da se s tem milijoni njihove dinarske pokojnine izenačijo s pokojninami mlajših tovarišev po novem zakonu o ustroju vojske in mornarice!

Ali ni to upravičeno početje, upravičeno početje? Prečasnim kronskim upokojencem se odreka zakonito utemeljena prevedba, a srbske staroupokojence se medtem že prevaja na novi uradniški zakon!

Sedaj pa poglejmo, kaj je v uvodoma navedeni notici »Slovenec« sporočil kronskim upokojencem:

»Dan za dnem dobivamo pisma, v katerih tožijo posamezni kronski upokojenci, da še niso dobili izplačanih razlik kljub temu, da imajo svoje odloke. Vsem tem javljam, da so poslanci Jugosl. kluba neprestano (!) na delu. Že sto in stokrat so posredovali in še vedno posredujejo in bodo posredovali, dokler ta stvar ne bo urejena. Mirno lahko trdimo, da tako zelo kot v zadevi upokojencev Jugosl. klub, se zlepa v kaki stvari ni trudili.«

»Že sto in stokrat so posredovali...« A G. Korošec je dal srbskim oficirjem 8 milijonov, nas pa sunil na partijsko 65.

...Jugosl. klub se zlepa v kaki stvari ni trudil! Z drugimi besedami, SLS je za Slovenijo vobče toliko storila in dosegla kakor v zadevi kronskih upokojencev. Prejmite, poslanci SLS, hvala in zahvalo kronskega upokojenca za to Vaše lojalno priznanje nesposobnosti in nemoči v Beogradu.

Kronski upokojenec.

Pisane zgodbe iz naših krajev

Umor branjevca Škorjanca še ni pojasnjen. — Strašen zločin na Sušaku. — Eksplozija municijskega skladišča na letališču.

Preiskava v zadevi umora Jošipa Škorjanca je še vedno na mrtvi točki. Detektivni neumorno preiskujejo na vse strani, toda zaman. Zanimivo je, da policija še ni izgubila nade, da izsledit zve-rinskega morilca, čeprav je od umora poteklo že sedem dni in policija v tem času ni odkrila nič važnega. Policija je izjavila, da dela sistematično in da mora najti morilca. To da je samo vprašanje časa. Policija je vedno bolj prepričana, da je morilec Slovenec, morda oni, ki je na zagrebškem kolodvoru izmenjal krvavi stoderarski bankovec in nato pobegnil v Stojanovci. Za tem osumljenem pa ni duha ne sluha. Zagrebški detektiv, ki so ga iskali v Sloveniji, so se vrnil v Zagreb. Policija meni tudi, da ga bodo slovenski orožniki gotovo prijeli, ako se skriva v Sloveniji. Sodeč po udarcih, ki jih je morilec zadal staremu Škorjancu po glavi in vratu, je bil zločinec mesar ali kaj sličnega. Način umora sliči na pr. načinu klanja telet. Morilec je namreč udaril Škorjanca s topo stranjo sekire in ga nato zaklal z nožem. Zato je policija obrnila posebno pozornost na mesarske pomočnike, ki so zahajali k umorjencu. Takoj po umoru je bil aretiran neki mesarski pomočnik, ki ne more dokazati, kje je bil v času, ko je bil Škorjanec umorjen.

so našli večkrat sumljivega. Zasižali so ga že ničesar, vendar noče ničesar priznati. Zagrebška policija je dobila od prebivalstva mnogo prijav, ki so v zvezi z umorom na Novi poti. Vse te prijave policija proučuje, toda nobena še ni pripomogla k izsleditvi morilca. Včeraj in predvčerajšnjim je policija aretirala več delavcev in nekega mesarskega pomočnika. Dva delavca sta se zdela posebno sumljiva. Zasižavali so ju posebno natančno in jima pokazali slednjič fotografijo umorjenega Škorjanca s štirimi velikimi ranami na glavi in izbuljenimi očmi. Eden delavec je prebledel in se stresel, ko je zagledal strašno sliko. Detektivji okoli njega so ga opazovali napeto, kajti delavčev sumljivost vedenje jim je dalo misliti, da je to morda dolgo iskani morilec. Delavci je nekaj časa gledal sliko in nato rekel razburjeno: Bože, nisem jaz kriv tega! Detektivji so takoj nato ugotovili, da ta delavec ni morilec. Tudi za drugega delavca so ugotovili, da ni v zvezi z umorom.

V soboto je bil izvršen na glavnem trgu na Sušaku grozen zločin. Okoli ene ure se je vračal z Reke »znani« seljak Aleksander Wortman, po pokliki trgovcev. Korakal je z nahrbtnikom št. 38. — Odbor.

ma šalil z mimoidočimi in kadil cigaro. Prišel je na Trumbičev trg, kjer je stopil v bife Smokvine in se še tu malo pošalil, ne sluteč nevarnosti, ki mu je pretela. Iz bifeja je stari veseljak odšel čez trg in obstal pred lekarno Sušnja. Tu sta ga nagovorili dve gospodični, s katerima se je Wortman zopet malo pomenil in pozabaval. Tedaj je slučajno prišel pred lekarno slaboumni Anton Rahelič Bambuš. Ta je slučajno naletel na Wortmana in ga napadel z nožem. Wortman je zakričal in padel na tla. Dekleti sta zbežali in klicali na pomoč. Rahelič je pa nesrečnega Wortmanna še enkrat zabodel v tilnik in mu kličoč na njem zarinil nož v prsa do ročaja. Vse to se je zgodilo v trenutku, da ni mogel nihče prihiteti na pomoč. Razen tega je bilo malo ljudi na ulici, ker je bil čas obeda. Po umoru je slaboumnež dvignil roke in kričal: Ubil sem ga, ubil sem ga! Brez upora se je predal policaji, ki je prihitel na Wortmanovo klicanje ter se pustil odvesti na stražnico. Med tem se je okoli nedolžne žrtve nabrala množica, ki se je zgrajala in komentirala nenavaden zločin. Wortmanovo truplo je ležalo v mlaki krvi. Komisija je nato odredila, da so truplo odnesli v bližnjo vežo ter je ugotovila, da je smrt nastopila takoj, ker je imel Wortman 17 velikih ran in so mu izstopila tudi čreva. Nož iz tilnika niso mogli takoj izvežiti, tako globoko ga je zasadel slaboumni Rahelič v svojo nesrečno žrtve. Aleksander Wortman je bil 74 let star. — Pred vojno je bil zelo bogat in spoštovan trgovec. Po vojni je izgubil velik del svojega premoženja, vendar je bil še bogat. Zadnje čase je bolehal na nevtrasteniji. Na ulici je bil pa vedno vesel. Povsod so ga prijazno sprejeli. Z Wortmanom sta Sušak in Reka izgubila svojo najmarkantnejšo osebnost z ulice. Njegova smrt je vzbudila splošno sočutje. Morilec Anton Rahelič je po poklicu mesar. Hodil je vedno lepo oblečen. Delal je v mesnici svojega brata. L. 1922. je nastopil vojaško službo. Služil je pri kraljevi gardi. Tedaj so se pri njem prvič pokazali znaki slaboumnosti. Poslali so ga kot vojaka na opazovalnico, od koder je pa bil kmalu izpuščen. Poslali so ga zopet v četo. Nato so ga še enkrat poslali v Stenjevec. Pred dvema mesecema je bil izpuščen. Prišel je domov na Sušak. Domači so takoj opazili, da ni normalen. — Pred umorom Aleksandra Wortmanna je bil v neki mesnici na Reki in je pripovedoval, da bo nekoga umoril. Vendar nihče ni jemal njegovih izjav resno, ker so mislili, da ni nevaren.

Pred dnevi je vladala na letališču Rajlovci pri Sarajevu nenavadna tišina. Oficirji so se pripravljali za polet in vojaki so prenašali municijo iz skladišča na severni strani letališča. Nenadoma se je začela strahovita detonacija. Iz skladišča se je dvignil dim in plamen. Čule so se še posamezne detonacije granat in raket. V skladišču je bilo 20 zabojev municije. Nekemu vojaku je padla granata iz rok in takoj je nastala eksplozija. Vojaki, ki so bili zaposleni v skladišču, so odnesli zdravo kožo. Sledila je še druga manjša eksplozija. Pri tem je bil ranjen vojak, ki je stal v bližini na straži. Požar v skladišču so lokalizirali in tako preprečili, da se ni vnela baraka v bližini, v kateri so bile težke bombe. Pri gašenju se je ponesrečilo pet vojakov. Poveljnika, ki je prihitel na kraj eksplozije, je zadela kos granate, pa ga ni poškodovale. Vsa letala so izveželi iz hangarjev, ker je veter zanašal na strehe goreče kose streha skladišča in je pretela nevarnost, da se vnamejo tudi letala.

Tovariši abiturijenti!

Ob priliki inskripcije na zagrebški univerzi stopate prvič na svobodna akademska tla in akademski društva vas vabijo, da okrepite njihove vrste.

Na čelu vseh naprednih akademskih organizacij je jugoslov. akademsko društvo »Triglav«. V teku polstletja se je »Triglav« vedno razvijal in prilagajal stremljenjem novih razmer. Iz literarnega in družabnega društva se je razvil napredni »Triglav«, ki je zaključil z jugoslovenskimi nacionaizmom svoje predvojno delovanje. Po prevratu je stopilo društvo v novo razvojno fazo in pomlajeno se bliža drugim obletnicam svojega plodnosnega dela.

V vseh panogah našega javnega življenja se hočemo udeleževati z delom in kritiko; o vseh vprašanjih hočemo izreči kritiko in pogumno besedo. Naša pot vodi nazaj k našemu narodu, k njegovi zemlji in kulturi; svoje skromne moči hočemo posvetiti socialnemu, gospodarskemu in kulturnemu napredku naroda. Hočemo vzdržati napredno mladino iz mrtvila in apatije in vzbuditi krepko, nacionažno in svobodomiselno gibanje, smisel za socialno delo, trdnost in vzdržnost. Stremimo za krepko, vseh strankarskih primesi prosto stanovsko organizacijo. Posvetiti hočemo svoje sile narodno-obrambenemu delu; saj je potrebno globoko ukoreniniti ideje nacionalne svobode in samozvesti. Gostiti hočemo družabnost, da se v prijateljskem ožjem stiku najdejo vse zmogljive sile in se združijo k realizaciji svojih idealov in načrtov.

Akademiki, novinci Jugoslov. akad. društva »Triglav« vas vabi po svoj krov, da postanete borci za napredno misel na zagrebški univerzi. Informacije o univerzitetnem študiju, akademskem življenju ter študiju, akademskem življenju sploh ter vstopu v društvo se dobijo v tajništvu J. A. D. »Triglav« v Zagrebu, Radnički dol št. 38. — Odbor.

Velesenzacija! Velepremijera!
Nenadkriljivi detektiv, sportnik,
ljubimec in kavalir

Harry Piel

v svojem najnovejšem in najboljšem
šem vefilmu

Mož proti možu

Grandiozen Ufa film v stilu
»SPIJONOV«

V švicarskih Alpah. — Na sledu
za zločinci. — Sportsko življenje.
Ukradeni poljub. — Ljubezen na
prvi mah.

Vse dosedanje predstave razpro-
dane! — Mladini prepovedano!
Predstave ob: 4, pol 6, pol 8 in
9. uri.

Telefon 2124. Telefon 2124.

ELITNI KINO MATICA.

Prosveta

Shakespeare: Romeo in Julija

(K otvoritveni predstavi v ljubljanski
drami).

Nekam kasno se je otvorila naša gledališka sezona v soboto z uprizoritvijo Shakespearov tragedije »Romeo in Julija« v Cankarjevem prevodu. Že dolgo (od l. 1902 z Deylom in Rückom) nismo videli na našem odru te najlepše ljubeznske Shakespearovke žaloigre, znane našemu občinstvu tudi iz Gounodove slavne opere. Da je dobrodošla, je kazal izvrsten poset sobotne predstave, kajti gledališče je bilo natlačeno polno.

Iz vsake literarne zgodovine se lahko ljubitelji genialnega avnosačnega laboda počue, da je nastala ta tragedija okoli l. 1591, da je zajel dramatični snov in večino oseb iz starih laških pesmi, povesti in celo dram, da je zaključek žaloigre posnet po resničnem dogodku med obema sienskim zaljubljenecema, da še danes kažejo v Veroni »Romeo« in Julijin grob, dasi nista ondi niti živela, niti umrla, niti bila pokopana. In vsakdo lahko čita dokazovanje literarnih zgodovinarjev, da je dal Shakespeare s to dramo obenem izraz lastni elementarni ljubeznski sreči. Tako visoko pesem ljubezni je bilo tudi Shakespeareu mogoče napisati le enkrat, ko je stal na vrhuncu svoje zrele mladosti, ko je našel sebe, svoj stil in svojo umetnost. V »Romeo« in Juliji, v »Othellu« in »Antoni« in Kleopatrici je izlil pesnik skoraj vse svoje zanimanje za ljubeznski in spolni ženski problem, ker v vseh ostalih delih mu je ženska služila bolj kot ornament, in ženska ljubezni ali sovraštvo mu je bil le podrejen motiv. Le v »Machethu« igra še ženska usodno vlogo, a prevelika udanost ženski mu je bila po »Romeo« in Juliji sploh znak moške slabosti in manjvrednosti.

Zato pa je in ostane tragedija Romeja in Julije ljubla zlasti zreli mladini. Elementarna, brezmejnja, brezobzirna, zdrava v svoji polnokrvni strastnosti, brez bolelave sentimentalnosti in hinavstva je njena ljubezna, zato krasna. Da mora ta ljubezna tragično umreti, zakrivila ljut in star rodbinski razpor med roditelji in sorodniki ter nesrečen slučaj. Drama je silno bogata dogodkov in bojov z besedami in rapirji, da je žrtve poln oder. A tudi humorja je dosti in ta zlasti dojiča ter Merentio dve nepoznani figuri. Tako je tudi ta žaloigra prava ljudska »gra«, pol joka, pol smeha, a grandiozna v svoji zaključni tragični prizori. Visek le pote pa sta začetek drugega dejanja za Capuletovo hišo (dialog Julije z balkona in Romeja na vrtu) ter začetek tretjega dejanja v Julijini spalnici ob prvem svitanju. Oba prizora igrata ga Šaričeva in gosp. Jan z učinkovitostjo, ki je na našem odru prav izredna.

Predstava je bila vobče v vsakem pogledu prav dobra in lepa. Zanj ima predvsem zaslug režiser g. prof. O. Šest, ki je žaloigro uprizoril tako spretno, da se vliče premnogim izpremembam petdejsanske tragedije odigrava v vsega priznanja vredno naglico. Razdelitev vloge je vsesok srečna, oprema dostojna, dekoracije pa jako zadovoljive. Edino reflektorji še niso zmerom na mestu. G. Škružnji ml. je opravil svojo nalogo prav dobro, godba G. Balatke je simpatična in polna občutka in tudi izvajanje je bilo čisto zadovoljivo.

Julija je bila ga. Mila Šaričeva, ki smo jo po daljši dobi zopet z radostjo gledali v veliki vlogi. Dala je Juliji vso plemenito, naravno, a plaho, za srečo hrepence dekliskost in v njenih obeh, njenih kretnjah rok je bilo toliko doživljane poezije in tragike, da si boljše Julije skoraj ne morem misliti. Prav posebna umetnost pa je naravnost, s katero govori stih.

Romeo J. Ana me še ni docela zadovoljil, ker mi je bil čisto preglašen in prehrupen. Glasno govorjenje mu je bržčas iz nervoznosti uhajalo v križanje. Toda vlogo je izvrstno igral, povsem domel, jo »življal« s pristnim čustvom in dokazal iznovega, da je igralec izrednega talenta in nedvomno bodočnosti.

Takoj nato moram pohvaliti dojičo, ki jo je igrala ga. Medvedova s sijajno karakteristiko in vleupesnim, aplanze vzbujajočim humorem. Dalje je bil izvrsten Mercutio g. Levor, simpatična, zdrava junaška figura; odlični Thyalt g. Škrbinšek, zelo prijeten Benvolio g. Cesar, eleganten in skrbno izdelan grof Paris g. Rogoz. Povsem ustrežljiva sta bila Montague in Capulet g. Kralj in Gregorin, jako zadovoljiv Lorenzo g. Lipah, sluga zaspanec Peter g. Plut, Escalus patetični veronski knez g. Debevec, grofica Capuletova ga. Marija Vera, grofica Montaguejeva ga. P. Juvanovna ter končno služabniki prepetati g. Povhe, Drenovec in Peček.

Predstava je žela mnogo priznanja ter je prinesla akterjem mnogo cvetja. Začetek drame je torej prav razveseljiv in le želimo, da ostane zanimanje občinstva za delovanje naše marljive drame vso sezono živo in toplo. Potem vztraja tudi naš dramski ansambl, prožet od naboljšega duha in od nairesnoblnejše volje.

Fr. G.

Beležnica

KOLENDAR.

Danes: Ponedeljek, 24. septembra 1928.
katoličani: Mar. reš.; pravoslavni: 11. septembra.

DANASNJE PRIREDITVE.

Kino Matica: »Mož proti možu«.
Kino Ideal: »Trije mušketirji«.

DEŽURNE LEKARNE.

Danes: Bakarčič, Sv. Jakoba trg; Piccoli, Dunajska cesta.

Profesorska komisija za metlo

Pepe iz uredništva ni dobil copat, ne podplatov, za katere je razpisal ofertnalno licitacijo, ampak se mu je prišel ponujati uradni šiml za uredniškega slugo, kajti da je trpežen in bi dobro opravljal vse posle. Opraviti da ima po vseh uradih in gimnazijah še posebej in je že dokaj utrujen. Pepetu je pravil, kaj vse spada v njegovo kompetenco.

Tako postavim, če je treba kupiti gimnazijsko metlo. Ravnatelj izda na podlagi zakona o državnem računovodstvu in pravilnika za izvrševanje odredb o tem velevažnem dogodku odredbo, da se izvrši nabavka gimnazijske metle komisijiskim putem. V komisijo postavi tri profesorje in ti gredo po mestu od trgovine do trgovine. Kjer je metla najcenejša, tam izvrše nabavko. Potem pa sestavijo komisijiski zapisnik, da so po gorenjem naročilu obšli te in te trgovine, ugotovili pogoje, pod katerimi bi se mogla nabavka metle izvršiti ter so našli, da ima ta ali ona trgovka najcenejšo metlo. Zato da predlagajo gospodu ravnatelju, naj pri nji metlo tudi nabavi. Ravnatelj napiše na podlagi zakona o državnem računovodstvu odlok, da se mora metla v resnici nabaviti. Potem pride še račun s koleki, takami in poslovno-prometnim davkom, kar vse mora ravnatelj potrditi in overoviti.

Pepe iz uredništva pravi, da bi bilo dobro imenovati profesorsko komisijo za nabavko metle, ki bi pomedla to »prosvetno delo« iz naših šol.

Šah

Ova mednarodna šahovska turnirja

Dr. Vidmar in Capablanca izrta v Budimpešti.

V soboto se je v Berlinu pričel mednarodni šahovski turnir, ki ga je priredila berlinska šahovska zveza. Na turnirju sodeluje več znanih in slavnih šahistov, med drugimi Bogoljubov, Grünfeld, Sämisch, Steiner, Jugosloven Kostić, dalje Johnner, Nemci Hellwig, Ahnes, List, Richer in Holzhauser. Prva nagrada znaša 1000 mark, pa tudi mesto Berlin je prispevalo večjo nagrado.

Skoraj istočasno se prične v Budimpešti drugi, še večji turnir, na katerem sodeluje elita šahovskih mojstrov. Igrajo Capablanca, Havašie, Marshall, Mereny, Kmoch, Spielmann, Steiner, Stoner, Vajda in dr. Vidmar. Udeleženci so bili izbrani po abecednem redu. Capablanca je imel srečo, da igra kot beli proti najmočnejšim igralcem Marshallu, Spielmannu in dr. Vidmarju. Prvo kolo je že izrtežano. Nastopijo sledeči pari: Vidmar - Spielmann, Steiner - Kmoch, Stoner - Mereny, dr. Vajda - Marshall in Capablanca - Havašie. Turnir se bo vršil vsak dan v sanatoriju Siesta v Budimpešti in sicer dnevno od 14. do 18. Prva nagrada znaša 200 dolarjev.

Iz policijske kronike

Ljubljana, 24. septembra.

Včerajšnja deževna nedelja je pokvarila vse izlete in sprehode iz mesta in Ljubljane so raje ostali doma. Po kavarnah in gostilnah je bilo precej živahnega, na raznih krajih mesta pa je prišlo do pretepop med pijančki in nočnimi razgrajči. Na policiji je bilo prijavljenih več manjših in dva večja pretepa. Tako se je na Tržaški cesti tik pred tobakno tovarno sprla večja skupina ponočnjakov in med njimi je nastal pretep. Pri pretepu je jo skupil delavec Jožef Simonšek, ki je tako nesrečno padel, da se je na kolenu težko ranil in so ga morali z rešilnim vozom prepeljati v bolnico. Red je napravil šele stražnik, ki je razgrajčaje zapisal.

Se bolj fatalna nezgoda je doletela trgovskega potnika Leona M. Tega je udaril v nedeljo okoli 4. zjutraj neki možki z deseterstokotno steklenico po glavi in mu prizadel veliko zevajočo rano na levem sencu. M. se je s težavo privlekel na stražnico na Dunajski cesti, kjer so ga za silo obvezali, nato pa je bil z rešilnim vozom prepeljan v bolnico. Kakor je izpovedal sam, je popival v družbi nekega moškega, ki je znan pod imenom »Graščak z Gorenjske« po raznih gostilnah, nato so pa krenili v bar. Z njima je bila v družbi tudi neka ženska, na katero pa je bil »graščak« zelo ljubosumen. Ko so krenili iz bara, je neznan možki M-a tresel s steklenico po glavi. Zadevo sedaj preiskuje policija.

Te dni sta bili zopet ukradeni dve kolesi. Prvo je bilo odpeljano Vinku Battelinu iz Slomškove ulice, drugo ključavničarju Ivanu Gajerju z dvorišča gostilne »Novi svet«. Battelinovo kolo je bilo vredno 700, Gajerjevo pa 1000 Din.

Danes dopoldne je prejela policijska direkcija brzojavko o velikem vlomu, ki je bil izvršen v noči od sobote na nedeljo v Celju. Tam je nekdo vlomil v lokal krojača Oražna in mu odnesel za 80.000 Din raznega blaga.

Dnevne vesti.

— **Češkoslovaški pedagogi v Sloveniji.** Poročali smo že, da posetijo našo državo češkoslovaški pedagogi na zavodih za sio-plo, gluho in živčno bolno deca. Eks-kurzijo, ki šteje 35 članov, vodi znani češ-ki pedagog Josef Zeman. Včeraj popoldne so prispeli češki gostje v Beograd. Danes posetijo grob neznanega vojaka in zavode za abnormalno deca v Beogradu. Jutri se odpeljejo v Kragujevac, v četrtek v Za-greb, v soboto ob 16.35 pa odpotujejo iz Zagreba v Ljubljano. V nedeljo in v poned-eljek si ogledajo Ljubljano, Bled in zavod za slepe v Kočevju, v torek 2. oktobra pa opotujejo iz Ljubljane v domovino. V Slo-niji bodo češkoslovaški pedagogi gostje mestne občine ljubljanske odnosno zavoda za slepe v Kočevju.

— **Iz državne službe.** V višjo skupino sta pomaknjena šefa-inšpektorja strokovne-ega oddelka gradbene direkcije v Ljubljani Rudolf Zajec in Viktor Skaberne ter arhiv-ska uradnica pri velikem županu ljubljans-ke oblasti Marija Potokar; na lastno proš-tnjo je odpuščen iz državne službe član Na-rodne gledališča v Ljubljani Silvij Ada-mović.

— **Iz sodne službe.** Za sodnika pri okraj-nem sodišču v Radovljici je imenovan so-dnik okrajnega sodišča v Murski Soboti Va-lentin Bidovec.

— **V naše državljanstvo se sprejeti tr-govski potnik iz Ljubljane** Franjo Hrovatin, drogerist, iz Maribora Ivan Tiš, učitelj iz Sv. Bolfenka Ciril Kafol, privatni uradnik iz Jesenic Rudolf Pavšič in privatni uradnik iz Dola Janez Pivk.

— **Dražba lova.** Lov krajevnih občine Srednja vas v Bohinju se bo oddal za dobo 1. decembra 1928 do 31. marca 1933 potom javne dražbe v zakup v uradu sreskega poglavarja v Radovljici soboto 20. oktobra 1928 ob 9. uri. Zakupni in dražbeni pogoji so na vpogled v uradu sreskega poglavarja v Radovljici ob običajnih uradnih urah.

— **Novi gojenci vojne akademije.** V nižjo šolo vojne akademije so sprejeti med drugimi Adolf Pirham, Berto Illovar, Vladi-mir Osmak, Vladimir Poček, Vladimir Fi-šer, Zdravko Žnidar, Ivan Gržanič, Ivan Dr-šar, Ivan Sever, Josip Devetak, Josip Zu-panc, Josip Kuhar, Josip Štor, Josip Kniha, Ludovik Čuček, Luka Lončarič, Marjan Kotnik, Milan Zakarišek, Milan Frank, Mi-roslav Krulc, Rudolf Levak, Rudolf Renčelj, Slavko Levar, Stanislav Javornik, Stani-slav Perhace, Fran Kleč in Franjo Zorec.

— **Ze zopet ni kredita.** Prosvetno mini-strstvo je sklenilo zavrniti vse prošnje kan-didatov, ki so se hoteli vpisati v tečaj za učitelje telovadbe in petja na srednjih šo-lah. Letos ta tečaj sploh ne bo odprt, ker prosvetno ministrstvo nima potrebne-ga kredita.

— **Poziv Ciril Metodovi družbi.** Prija-telj naše šolske družbe nam piše: V spo-min na septembske dogodke je izdala Ciril Metodova družba na inicijativo dr. Žerjave črne narodne kolke z napisom 20./IX. 1908. Kakšen silen vpliv je imel ta narodni kolek! Z neko posebno častjo smo ga pritiskali na dopisnice in pisma, av-striska vlada je pa videla v njem znak naše narodne zavesti in ga konfiscirala. Mislim, da je sveta dolžnost naše Ciril Me-todove družbe, da ta kolek znova izda in sicer čimprej in ga razširi po svojih po-družnicah med ljudstvo, da se tudi sedanj-i mladi rod spomni večkrat na dneve trplje-nja, ki ga je preživela naša zavednost v letu 1908.

— **Odhod češkoslovaškega vojnega ata-šea.** Včeraj je zapustil Beograd dosedanj-i češkoslovaški vojni atašea g. Mazel, ki je skozi tri leta neumorno deloval za čim tes-nejše zblizanje med obema državama. V soboto je bil sprejet v avdienci pri kralju.

— **Naši delegati za trgovinska pogajanja s Čehoslovako.** 27. tm. se pričnu v Pra-gi trgovinska pogajanja med našo državo in Čehoslovako. Našo delegacijo bo vodil vseučiliški profesor dr. Milan Todorović. Med člani bosta tudi dva Slovenci in sicer generalni ravnatelj carin dr. Konrad Šmid in vsaj tako poročajo beograjski listi — »duhovnik in gospodarski publicist« iz Ljub-ljane Janko Jovan. Glede prvega delegata Slovencu je stvar v redu, glede drugega smo pa mnenja, da bodo bratje Čehi misli-li, da vlada med Slovenci občutno pomanjka-nje gospodarskih strokovnjakov.

— **Pričetek jeseni.** Včeraj, 23. septem-bra, je nastopila jesen in smo imeli tako-zvani jesenski ekvinokcij, t. j. dan in noč sta bila enako dolga.

— **Začetek jeseni v znamenju snega.** Včeraj odnosno v soboto je zapadel v hri-bih in po planinah prvi sneg, ki je precej pobelil vrhove, obenem je pa prinesel prav-zato zimo. Že včeraj je temperatura znat-no padla, danes pa je živo srebro padlo še za dve stopinji tako, da je znašala dopol-danska temperatura samo 6 stopinj. Sneži-lo je Karavankah, Julijskih Alpah in Kani-niških planinah, pobeljen je pa tudi Krim in sicer sega sneg nizko v doline. Iz Ljub-ljane se lepo vidi, kako so pobeljeni celo nizki hribi pod Krimom. Vse kaže, da do-bimo letos zgodnjo zimo.

— **Otvoritev brzojava in telefona Ran-kovci.** Dne 16. septembra t. l. je bila pri pošti Rankovci (Prekmurje) otvorjena br-zojava in telefonska služba.

— **Vreme.** Že v soboto popoldne se je vreme poslabšalo in popoldne smo dobili pravo jesensko deževje, ki pa ne bo dolgo trajalo, ker je postalo zelo hladno. Obenem je temperatura rapidno padla in v planinah je zapadel prvi sneg. Deževalo je včeraj z redkimi izjemami po vsej državi. Zanimivo je, da so imeli včeraj največ de-žja v Splitu, kjer so znašale padavine 163 mm. Takega naliva Split še davno ne pomi-ni. Tudi v Ljubljani je skoraj ves dan de-ževalo, toda padavine so znašale samo 36,2 mm. Včeraj je bilo v Skopju 26 stopinj, v Beogradu 24,5, v Splitu 22, v Zagrebu 18, v Ljubljani 10,8. Močno je deževalo tudi v

Mariboru. Snoči je kazal barometer v Ljub-ljani 756 mm, zjutraj pa 758, temperatura je znašala danes zjutraj samo 6 stopinj. Pri-bližno enako temperaturo smo imeli tudi včeraj zjutraj.

— **Cerkven koncert** v korist Rdečega križa priredi 30. tm. ob 5. uri popoldne v župni cerkvi v Logatcu Narodno železni-čarsko glasbeno društvo »Sloga«. Program, ki ga priobčimo kasneje, je izredno za-nimiv.

— **Na najnovejši uspeh preiskave** insti-tuta ljubljanske univerze o učinku Protini-kotina Bonikot opozarjam. Berite današnji oglas.

RAZSTAVA
TISK

7.-21. OKTOBRA 1928 *

Iz Ljubljane

— **Iz Avtobusna vožnja k Sv. Križu in v Tomačevo.** Pišejo nam: Ker se bližajo Vsi sveti in so tudi pogrebi jeseni številnejši, je tuja potreba, da se pravočasno otvori vožnja z dvema avtobusoma tudi na proti Ljubljani - Sv. Križ - Tomačevo. Promet na tej progi je sploh vsak dan živahen, ne le zaradi pogrebov in obiskovalcev pokopališča, marveč tudi zaradi delavskih in drugih slojev, ki imajo dnevno posla v me-stu.

— **Iz Vozni red avtobusov za Ježico in Stožice** za jutranji čas ob delavskih, ka-kor čujemo, ni prikladen, ker odhaja voz v mesto najmanj za pol ure prepozno, pred-vsem za one, ki morajo biti točno pol 8. odn. 8. že v službi, v šoli itd.

— **Iz Nepotrebno trpljenje živali.** Opa-zovalec nam piše: Po zadnjem deževju je nastala ob železniških skladiščih taka masa blata, da se tam naloženi vozovi udirajo za dve pedi globoko. Ker živina po tako razoranosti cesti kljub dobri volji ne more speljati, se po nepotrebnem muči, hlapi jo pa povzroča še trpljenje. Zato naj da želez-niška uprava vse prostor in ceste ob tirih in pred skladišči vsaj za silo nasuti!

— **Iz Tlakovanje cest.** Resljeva cesta je od Sv. Petra ceste do Komenskega ulice tlakovana, ostali del se bo to jesen po mož-nosti tlakoval. Tlakovanje je končano tudi Pred škofijo in deloma tudi že na Krekovem trgu. Tlakovanje Masarykove ceste proti Dunajski cesti bo stoprav prihodnje leto iz-vršeno. Hodniki v »Zvezdi« ob Kongresnem trgu, kjer stoje novi stebriči, so popolnoma razdrapani in to že od lanskega leta, od-kar se je južni del Kongr. trga tlakoval. Naj se že enkrat urede!

— **Iz Razsvetljava v Metelkovi ulici** je skrajno pomanjkljiva in še tiste redke sve-tilke, ki so tam, so skrite med vejicje, ki zakriva svetlobo. Razsvetljava te ceste naj se torej primerno pomnoži in veje odstra-nijo, ker je to prometna cesta prve vrste.

Premog, drva, koks, kovinski premog in oglje — **LJUBJANA**
Vilharjeva cesta 4, (za Gl. kol.), Kralja Petra trg 8, Miklo-sičeva cesta 4 — Telefon št. 2820

— **Iz Prost vstop v umetniško razstavo »Četrte generacije«** v Jakopičevem paviljo-nu v Tivoli bo jutri 25. tm. cel dan. Potem se razstava definitivno zaključí. Zato opo-zarjamo vse, kdor se zanima za naš mladi umetniški naraščaj, da ne zamudi te izred-ne prilike! O izrednem uspehu te razstave bomo še poročali. Razstava bo odprta ka-kor smo že omenili samo jutri 25. tm. in to od 9.—18. ure. Brez vstopnine!

— **Vidovičev klub v Ljubljani** sklicuje vse prigašence na sestanek v Narodno ka-vernno v ponedeljek dne 24. septembra 1928 ob 8. uri zvečer. Nostni člani se še spreje-majo ustmeno na sestanku ali pismeno na naslov kluba, Šola na Ledini.

— **Iz Straža v parkih in šolska miadina.** Odkar se je pričelo šolsko leto, imajo straž-niki v parkih podvojen del. Razposajena mladina, kakršna je, se najraje podi po travi v parkih, lomi veje in poškoduje in onesnaži klopi. Cesar ne more podnevi ob navzočnosti čuvarjev, pa ugaia v mraku Šola in starši naj mladino primerno pouče o škodi, ki jo napravljajo mestni občini, služba v parkih pa naj se poostri in do no-vembra podaljša.

— **Iz Cercle français v Ljubljani** otvarja s 1. oktobrom t. l. pouk v francosčini in si-ker: I. tečaj za začetnike ob ponedeljkih in četrčkih od 18. do pol 20. ure; predava g. profesor R. Južnič, II. tečaj ob torkih in petkih od pol 19. do pol 20.; predava g. pro-fesor dr. Fr. Novak; III. tečaj ob sredah od pol 19. do pol 20. ure; predavatelj isti; III. a tečaj ob torkih in petkih od pol 19. do pol 20. ure; predava g. Belé francosko slovnico v francoskem jeziku; III. b tečaj ob ponedeljkih in četrčkih od pol 19. do pol 20.; konverzacija vodi gđ. Juvaničičeva. Obiskovalci tečaja bodo plačevali meseč-ni Din 20.—, lahko pa obiskujejo več te-čajev. Vsi tečaji se bodo vršili na »Moškem učiteljskem« na Resljevi cesti. Prijave sprejema ravnateljstvo moškega učilišča in s vo-

li pisarni vsak dan od 11. do 12. ure in od 17. do 18. ure, počenši od 24. t. m. dalje. Prijavi se lahko po pošti z dopisnico. Pri-jave sprejemamo še tekom celega oktobra.

— **Iz Planinske predavanja** povodom kon-gresa »Asocijacije slovenskih planinskih društev« v Ljubljani priredi »Slov. plan. društvo« jutri v torek 25. tm. ob pol 20. v viliki dvorani hotela »Union«. Predava: prof. J. Horvat iz Zagreba o narodnih parkih na Hrvaškem, prof. Janko Mla-kar pa o naših planinah. Obe predavanji bodo pojasnjevale krasne slike. Vabimo planince in vse ostalo občinstvo na to pre-davanje.

V staroznani delikatesi JANC se dobi naj-boljša sveža šunča, čajno maslo, sir, sardine, salame, pristni cvetlični med in drugo samo v Židovski ulici 1.

DARUJTE PODP. DRUŠTVU SLEPIH. LJUBLJANA, WOLFOVA UL. 12.

— **Iz Nesreče in nezgode.** Delavec Valen-tin Kladnik iz Palovci pri Kamniku je vče-raj na spolzki cesti tako nesrečno padel, da se je občutno poškodoval na glavi in po životu. Še težja nesreča je doletela šletne-ga Frana, posestnikovega sina iz Velike Pece pri Litiji. Na dosečaj še nepojasnjen način je prišel pod drveč voz, ki mu je zlomil in težko poškodoval levo nogo. — Dinarjeva žena Zofka Vehovec iz Smedni-ka se je urezala v levo nogo. — V Mostah so se včeraj tepli in pripravili otroci, pri čemur je neki deček vrzel žleznemu Zvon-ku Plečku, sinu sluga, velik kamen v gla-vo in ga precej nevarno rani. Večino po-škodovancev je rešilni avto prepeljal v bol-nico.

Iz Celja

— **C z vozovni promet je zaprt** do na-nalnega Vodnikova ulica in sicer gornji del, kjer se gradi poslopje Ljudske posojil-nice. Ulica je zaprta med delavnim časom, dočim je prevoz v nočnih urah mogoč.

— **c Uradni dan »Sreskega gremilja tr-govcev v Celju«.** Za člane v gornjeorajskem srezu se vrši v torek, dne 25. tm. in sicer od 11. ure dopoldne dalje v posebni sobi gostilne g. F. Vošnjaka v Gornjem gradu in od 14. do 16. ure v posebni sobi gostilne »Pri potu« v Mozirju.

— **c Celjska obrtno - nadaljevalna šola** je s šolskim letom 1928-29 razširjena v tro-razredni učni zavor. Veliki župan maribor-ske oblasti je imenoval za pouk v tretjem razredu več strokovnjakov iz vrst celjske-ga obrtništva. Pouk v zdravstvu bo vr-šil zdravnik g. dr. Drago Hočevar. S to preuredbo je stopila celjska obrtno-nadalje-valna šola v vrsto ljubljanskih obrtnih uč-nih zavodov. Novo šolsko leto 1928-29 se prične z nedeljo, dne 30. septembra.

Pride!
Cirkus Chaplin

Aretadija našega komunista na Dunaju

Pred meseci smo poročali o velikem delavskem gibanju v mehanični delavnici »Sila« v Draškovičevi ulici v Zagrebu. V delavnici je nekega dne izbruhnila stavka in to zaradi spora z delodajalcem glede imenovanja delavskega zaupnika in glede odpuštnice nekega delavca. Skoraj vsi de-lavci so zapustili delavnico, razen nekate-rih stavkalkozov. Stavkajoči delavci so storili vse, da bi pridobili tudi nestavkajo-če delavce za stavko, ker je tovarna pre-tela, da bo najela druge delavce. Ker de-lavci stavkalkozov niso mogli pridobiti zle-pa, so jih poskušali pridobiti s silo. Ko sta se dne 23. januarja pod večer vračala dva stavkalkaza domov, so ju napadli neznani moški, med katerimi je bil tudi en vojak. Bilo je jasno, da so bili napadalcí najeti od stavkajočih delavcev. Oba stavkalkaza so napadalcí pretepili s koli in streljali na nju s samokresi. Pri tem je bil ubit en stavkalkaz, drugega so pa odpeljali težko ranjenega v bolnico.

Policija je takoj uvedla preiskavo in ugotovila, da je bil napad organiziran v delavskih društvih. Aretirali so precej de-lavcev in nekatere tudi oddali sodišču. Vr-sila se je razprava ali glavne obtožence, ki se je bil osumljen, da je umoril stavkoka-za, ni bilo v razpravi dvorani, kajti po-begnil je pred aretacijo iz naše države. To je bil delavec Anton Mavrak. Za njim je bila na vse strani razposlana tiralica. Sedaj ga je našla dunajska policija in ob-vestila naše oblasti z brzojavko, da je bil na Dunaju aretiran neki moški ki je pri-sel tja z jugoslovanskim potnim listom. Potni list se glasi na ime Svetozarja Bil-bije, študenta iz Banjaluke. Dunajska po-licija je pa ugotovila, da je aretiranec v resnici Anton Mavrak, ki je odpotoval s tujim potnim listom in katerega zagrebska policija že dolgo išče zaradi umora.

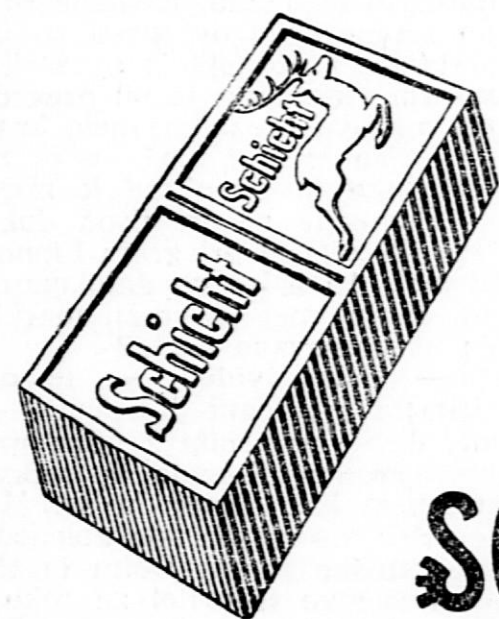
Gospodarstvo
Naš izvoz v avgustu

Generalna direkcija carin objavlja po-datke o našem izvozu v avgustu, iz katerih je razvidno, da smo izvozili v avgustu 445.438 ton blaga v vrednosti 693.801.267 pa-pirnatih ali 63.326.147 zlatih Din. Lani v avgustu je znašal naš izvoz 308.086 ton v vrednosti 529.614.277 papirnatih ali 48.366.600 zlatih Din, tako da se je povečal izvoz za 136.752 ton ali 44,30 % po teži, po vredno-sti pa za 164.186.990 papirnatih, odnosno 14.995.547 zlatih Din ali za 31 %. Poveča-nje gre v prvi vrsti na račun pšenice. Lani v avgustu smo izvozili samo 5.663.617 kg pšenice, letos pa 79.577.859 kg v vrednosti 199.740.426 Din.

V prvih osmih mesecih letošnjega leta smo izvozili 2.898.459 ton blaga v vrednosti 3.874.651.935 papirnatih ali 353.805.319 zla-tih dinarjev. Lani je znašal naš uvoz v istem razdobju 2.820.176 ton v vrednosti

Lepa Dalmatinka

ceni lepo perilo in skrbi, da bo dolgo trajno in se vedno blešča-lo od snage. Ona radi tega rabi le

SCHICHTOVO MILO

4.020.458.312 papirnatih ali 367.130.218 zlatih dinarjev. V primeri z lanskim letom je torej naš iz-voz v vrednosti letos še vedno manjši, toda ta razlika ni več tako občutna, ker se je izvoz v avgustu znatno povečal. Po teži je pa letošnji izvoz že večji, nego je bil lan-ski. V prvih osmih mesecih letošnjega leta smo izvozili v primeri z lanskim letom 78 tisoč 263 ton ali 277 odstotka več nego la-ni. Po vrednosti smo pa izvozili letos v pri-mri z lanskim letom za 145.806.377 papir-natih, odnosno 13.234.799 zlatih Din ali 3,63 odst. manj.

— **c Dobava.** Strojni oddelek direkcije državnih železnic v Ljubljani sprejema do 28. t. m. ponudbe glede dobave železne žic in železnih mrež, toporišč za sekire in kladiva ter glede dobave oblek iz impreg-nirane platna; do 1. oktobra glede doba-ve žičnikov, kotnega železa in zatikačev; do 2. oktobra glede dobave 3000 komadov »Knjižic o prepotovanjih kilometrih«; do 3. oktobra glede dobave železnih matic, za-kovic in podložnic; do 5. oktobra glede dobave vijakov, pločevine in železnih plošč. — Prometno - komercialni oddelek direkcije državnih železnic v Ljubljani sprejema do 4. oktobra ponudbe glede dobave 2200 izvodov vrvice za signalne ro-gove in piščalke, 2000 komadov slamnatih podložnic ter glede dobave santinobra, politur - laka, salmijaka v kosih, hrastove lazure. — (Predmetni pogoji so na vpogled pri posameznih oddelkih). — Delavnica državnih železnic v Mariboru sprejema do 2. oktobra ponudbe glede dobave ca. 10.000 kg jekla; do 6. oktobra pa glede dobave ca. 300.000 komadov vijakov. — (Pogoji so na vpogled v pisarni Zbornice za trgo-vino, obrt in industrijo v Ljubljani).

Kongres zatiranih mož

Prihodnje leto se bo vršil na Dunaj ju mednarodni kongres zatiranih mož. Tudi mnogi moški so namreč prišli do prepričanja, da jih ženske zatirajo in da bi kazalo manifestirati za odpravo krivice, ki se jim dogaja. Moški v Avstriji zahtevajo enakopravnost z ženskami. Ženska emancipacija je tako izpreme-nila razmere, da se čutijo zapostavljene in zatirane moški in ne samo žens-ke, kakor v prejšnjih časih. Ne gre za zakonske moke, ki bi se utegnili prito-ževati, da je zakonski izarer pretežak, marveč za fante in stare samce, ki so nezadovoljni s svojimi položajem in hočejo manifestirati za svoje pravice. Fantje in stari samci se pritožujejo, da jih ženske proglašajo za očete in da jim vsa nedoržnost nič ne pomaga. Zadoštuje, da ženska priseže pred so-diščem, da je ta ali oni moški oče nje-nega nezakonskega otroka, pa mora plačevati alimente. Možje ločenih žen sicer priznavajo očetovstvo, toda godi

se jim velika krivica, ker morajo vzdr-ževati bivše žene, ki so večinoma sa-me zakrivile, da je prišlo do razporo-ke. Mnoge ločene žene imajo dobre službe in zaslužijo več nego moški. Da se odpravijo te krivice, so se zati-rani moški v Avstriji organizirali v po-sobno društvo, ki ima celo svoj lastni dom. Prihodnje leto nameravajo sto-piti pred javnost z mednarodnim kon-gresom zatiranih maskih, ki bo joto-vo vzlučil splošno pozornost. Vpraša-nje je seveda, če bodo moški s svojim kongresom kaj dosegli, kajti zakonodajalec v tem primeru dosledno štiti ženske.

Kaj je uganjal škof Kowalski

V senzacionalnem procesu proti ško-fu Kowalskemu, ki se je pričel pred dne-vi v Varšavi, o čemur smo poročali v soboto, so bile zaslišane priče. O nemo-rali, ki je vladala med sekto in v samo-stanu, pričajo izpovedi bivše samostan-ske sestre Bimerjeve. Ta je bila pred-nica v mariavitskem samostanu v kra-ju Sosnovič. Leta 1924 je prišel škof Ko-walski nadzirat samostan. Ko je opravil svoje delo, je odšel s prednico v poseb-no sobo, kjer je prednico posilil. Pred-nica je samostan zapustila, čeprav ji je škof prigovarjal, naj ostane, češ, da je to božja volja.

Ista priča je tudi izpovedala, da ji je prednica Kozlovska, ki je bila škofova legitimna žena, priznala, da je škof po-nižal mlade samostanske gojenke čisto zbudil iz spanja in se vso noč zabaval z njimi. Druga priča je izpovedala, da so imele sestre in gojenke v samostanih prav lepo in udobno življenje, če so se hotele pokoriti škofu in zadostiti nje-govi pohoti. Dobivale so boljša hrano, lep-še obleke in uživale so neomejeno svo-bodo. Leta 1924 je škof uvedel v samo-stanu takozvani »mistični zakon«, to je, da sme vsak moški član samostana ime-ti ženo ali ljubico iz samostana. Priča Tomesova, ki je izstopila iz samostana, je izpovedala, da ji je škof Kowalski re-kel, da bodo vse nune, ki imajo z njim ljubavno razmerje, deležne v nebesih dobrot, kakršnih niti prvaki med nebe-skimi prebivalci ne poznajo. Škof je v samostan sprejemal samo lepe in pre-možne mladenke. Neka priča je izpove-dala, da so morale vse nune, ki so šle k škofu, poprej menjati svoje perilo.

V samostanu so se dogajale najgrše orgije, v katere je poleg škofa zaplete-nih še več oseb, zlasti pa samostanskih bratov. Preiskava bo seveda spravila vse na dan in razgalila ogabno početje škofa Kowalskega.

Roger de Beauvoir:

Sužnja

Roman.

— Dokaj slabo, noč sem prebil na potovanju. Da, dožvevo pismo, ki me je klicalo v Benetke...

— In ko ste se vračali iz Padove, se niste nadejali te večerje?

— Kakšne večerje? — je vprašal Grimani na videz začuden.

— Vražja strela, večerje, ki... večerje, s katero... Gotovo ste danes posvečeni od pete do glave. A signora-Bogme, prav je storila, da se je šla v cerkev zahvaliti se...

— Pismo signoru Grimaniju, — je dejal tisti hip črno oblečen birič, ki je stopil pred prokuratorja z velikim tulcem za pisma.

— Dobro, — je dejal prokurator smeje.

— Kaj, Grimani, vi ne poznate teh gospodov? — je vprašal Mocenigo, ko je birič odšel. — Tega vam sv. Peter ne bo odpustil.

— Sv. Pavel tudi ne, kajti tole so policijski krogarji.

— Mislite? — je vprašal Grimani osorno. — Vendar pa vesti, ki sem jih pravkar prejel, niso napačne. Na pr. tole; prečitajte tale podpis.

Mocenigo je vzel pismo in prečital: — Gospodu Grimaniju inkvizitorju. Kaj, vi ste inkvizitor?

— Vse kaže, — je odgovoril Grimani flegmatično. — In to mi nudi priliko, da zvem, da ste igrali z dvema švedskima baronom hazardno igro, gospod Mocenigo.

— Res je in celo priigral sem.

— Da, toda pri igri ste rabili znamenovane karte...

— Grom in strela!...

— Bili ste tako neprevidni, da ste pozabili znamenovane karte pri kurtizani Lucreziji.

— Kdo si drzne dolžiti me?

— Tu je ovadba. Izvolite jo prečitati.

— Hvala senatu, da je vas imenoval inkvizitorjem, — je dejal Mocenigo s hlinjeno iskrenostjo. — Vi boste torej tam, da se zavzamete za nas.

— Ali veste, — je pripomnil tiho, — da sem vam obljubil lep delež pri dedščini po mojem stricu grofu Oriu?

— Imam nekaj sodov kalvazija in španskega vina. Zakopani so na varnem kraju in rad bi, da bi pokusite to imenitno kapljico, — je pripomnil Trevisani in objel novega inkvizitorja.

— Trevisani, lastnik kavarne »Pri orlu« hoče zapleniti vašo palačo, ker ste mu baje dolžni...

— Ta nevaležnež! Tudi on mi je dolžan... za svoj sloves. Toda povejte mi, dragi Grimani, kdo so ti biriči v plaščih, ki se hodijo okrog cerkve?

— Še danes moram nekoga aretirati. A vi, Ranuzzi, — je nadaljeval Grimani in se obrnil k mlademu plemiču, — ali vam smem svetovati, da ne ostanete drevi dolgo na plesu pri grofici d'Azola? Gotovo sami slutite nevarnost, ki vam preti...

— Pustimo to, Grimani, menda vendar ne mislite nastopiti proti temu ubogemu mladeniču? — je dejal Mocenigo in pokazal na bledico, ki se je pojavila na Ranuzzijevem obrazu. Kaj ne veste, da je zaljubljen... v neko damo, ki bo nocoj baje pri mestu Rialto? A mar je njegova krivda, da je ta sveta večerja sv. Petra in Pavla...

— Grimanijeve ustnice so se krčevito stisnile, toda Mocenigo je nadaljeval:

— Če že morate nekoga aretirati, zakaj ne aretirate v prvi vrsti nekoga francoskega markiza, ki me je snoči obigral za tri tisoč dukatov? Igral je proti meni pri grofu Lippone in tisto noč nisem bil dovolj previden, to moram priznati.

Mocenigo je potegnil iz žepa šop zaznamovanih kart.

— Skrijte to igro, sicer vas dam zapreti! — je dejal Grimani.

— Bežite no! Kaj jih nisva oba opetovano rabila pri Lucreziji? Dokaz je pismo, v katerem ji svetujete, naj molči o tem. To pismo je v mojih rokah. Ona mi ga je dala. Toda pomirite se. Dasi ste inkvizitor, ostaneva dobra prijatelja.

— Dokažite mi, da ste moj prijatelj, — je dejal Grimani. — Pomagajte mi najti povzročitelja škandala, ki se je odigral snoči v moji palači.

— Vi pravite tako visokemu posetu škandal?

— Da, vlomili so mi vrata, izposodili so si od mene srebrno jedilno orodje in živila. A za nameček so odnesli moji ženi še denar. Davi mi ni mogla izročiti niti milodarov, ki jih je nabrala za reveže, niti svoje denarnice...

— Morda so bili v denarni stiski, kakor jaz. Čujte, v nebesih ni židov.

Tisti hip so zakrčali v neposredni bližini židje, ki so se ustrašili nenadnega prihoda dokaj smešnega možička. Inkvizitor in mladi plemiči so se ozrli na mladega tujca, ki je prihajal z vodilcem v roki po mostu.

Zunanost novega prišleca je vzbudila splošno pozornost, kajti oblečen je bil drugače nego mladi beneški gospodje. Nosil je suknjič francoskega markiza, narejen po najnovejši modi. Bil je francoski plemič, kakor so si ga predstavljali Italijani. Njegovo vedenje je pričalo, da pozna dobro običaje v Versailles in da mu je nemška nepriljenost beneškega plemstva tuja.

Njegov modri frak je bil posut s kolibriji in papigami, naslikanimi tja doli do žepov. Njegovi prsti so bili polni prstanov z dragulji in ovratnik prokuratorja Grimanija je bil pregrd za voz njegove brezhibne bele kravate.

— To je moj mož, — je zašepetal Mocenigo in se obrnil k inkvizitorju.

— Pomislite na tri tisoč dukatov, ki sem jih zaigral pri grofu Lippone, dragi moj. Ali bi se ne dalo napraviti tako, da bi imel ta vražji markiz v žepu zaznamovane karte?

— Bomo videli, — je odgovoril Grimani mlademu plemiču. — Pustite me, da se pomenim z njim, predno se vrne grofica d'Azola iz cerkve. Potrebujem kako žrtve in sv. Marko mi je priča, da mi bo tale zelenec povrnil vse stroške za sv. Petra in Pavla.

Mocenigo je prijel za roko Ranuzzija, ki je zrl zamišljeno pred se. Ozrl se je zadnjič na francoskega markiza in zamrmral:

— Smešna postava, zabavna maska, dasi je pust že minil.

Trevisani, ki je še okleval, se je slednjič pridružil tovarišema in vsi trije plemiči so obljubili inkvizitorju, da ga poiščejo pri odhodu iz cerkve.

V.

Cicerone.

Ko je prišel do konca mostu, se je francoski markiz radovedno ozrl, potem je pa znova pogledal v knjižico, ki jo držal ves čas v roki.

Bil je vodilč, ki je služil tujcem, da so hitreje in lažje našli razne zanimivosti Benetk. Markiz je listal po knjižici z največjo pozornostjo, ko je nenkrat zagledal na klopi pred hišo žida Ottala Grimanija.

Švedski učenjak Malmgreen je bil umorjen

Senzacionalno odkritje o zločinu strahopetnega Italijana v polarnih krajih. — Zappi je baje umoril in oropal dr. Malmgreena. Umoriti je hotel tudi svojega prijatelja Marianija.

Tik pred prvim predavanjem dr. Behounka v Pragi so ponatisnili praški listi iz pariške »L'Humanite« članek, ki ga je napisal posebni poročevalec na krovu ledolomilca »Krasina«. Francoski novinar piše o Zappiju brez vsakega prikrivanja kot o

MORILCU NESREČNEGA ŠVEDSKEGA UČENJAKA

dr. Malmgreena. Tudi dr. Behounek, ki je zavzel napram generalu Nobilu po svojem povratku v Prago zelo čudno stališče in ga je naslikal kot velikega junaka, ni mogel na svojem predavanju posebno pohvaliti Zappija. Celo on, ki je vsaj skušal rešiti Nobilovo čast in naslikati famozno italijansko ekspedicijo na severni tečaj v najlepših barvah, je dal Zappiju zelo slabo izpričevalo.

Zdaj pa prihaja berlinski list »Welt am Abend« in obeta priobčiti članek, v katerem bo dokazano, da je bil po Nobilovi krivdi Malmgreen izgnan iz rdečega taborišča in da ni umrl naravnost smrti, marveč da

GA JE UMORIL ZAPPI.

Omenjeni list trdi, da ima v rokah nepobitne dokaze, da je bil nesrečni švedski učenjak umorjen.

Zappi se je hotel baje polastiti oblike svojega tovariša, zlasti pa nanj odpadajočega dela živila. Mož se je bal mraza in lakote, zato je sklenil seči po skrajnem sredstvu. Oplenil in umoril je svojega tovariša in pustil njegovo truplo na ledu. Toda to mu še ni zadostovalo. Sklenil je umoriti tudi svojega prijatelja Marianija in da ni bilo ruskega letalca Čuhnovskega, bi bil svoj sklep nedvomno izvršil. Marianija so našli z zmrazjenimi rokami in obrazom v razpoki med dvema ledenima

gorama. Nesrečnež je bil skoraj nag. Na sebi je imel samo raztrgano lahko obleko. Zappi je v zadnjem hipu vrgel na svojega prijatelja te tunje, da bi ne prišli tako hitro na sled njegovemu zločinu. Tudi Marianiju je namreč ukradel toplo obleko in živila. Iz tega je razvidno, da se Zappi ne more sklicevati na polarno psihozo, kajti mož je skušal namenoma zbrisati sledove svojega zločina.

O tem grozodejstvu strahopetnega Italijana v polarnih krajih obeta omenjeni berlinski list doprinesti javnosti nepobitne dokaze. Deloma je priznal Zappijevo krivdo tudi dr. Behounek v svojem predavanju. Zappi je bil popolnoma zdrav in čil, ko so ga našli. Takoj je začel jesti, sam je zlezal iz sani na ladjo in z največjim apetitom je jedel težko prebavljiva jedila, ne da bi dobil želodčne krče, kakor je običajeno pri vseh, ki dolgo stradajo. Nasprotno so pa našli Marianija strašno izmučenega in izčrpanega. Nesrečnež bi bil kmalu umrl, da ga niso pravočasno našli. Njegov želodec je bil popolnoma prazen. Zdravniki so ugotovili, da 14 dni ni ničesar zavalil, dočim je bil Zappi brez hrane največ dva dni.

V zadevi Nobilove pustolovščine se obetajo še senzacionalna odkritja. — Švedska vlada bo gotovo storila vse, da se tragična smrt učenjaka Malmgreena končno pojasni. Če je res, da ga je Zappi umoril in oropal, kar je, sodeč po predavanju dr. Behounka, zlasti pa po pisanju omenjenega berlinskega lista zelo verjetno, bi bilo treba strahopetnega Italijana z Nobilom vred postaviti pred objektivno mednarodno sodišče, ki bi mu prisodilo zasluženo kazen.

Grozna tragedija kneginje Garčinove

Bivša cirkuška akrobatka je ustrelila svojega moža in sinčka. — Nesrečna kneginja je imela v svoji spalnici celih 35 let truplo svojega sinčka.

Nedavno je bila v mestu Bilbao v Španiji pokopana 68letna vdova Hermandezova, lastnica »Lilijevih vili«. Istočasno z njo so pokopali tudi njeno staro služkinjo. Pred 35 leti je prišla Hermandezova v Bilbao z ogromno prtljago in se je naselila v vili, ki je do svoje smrti ni zapustila. Radovedno prebivalstvo se je zanimalo za tujo damo, toda zvedeti ni moglo ničesar o njeni preteklosti. V vilo ni imel nihče dostopa. Ker je zagonetna dama rada gojila lilije, se je je prijel ime »dama z lilijami«. Njena spalnica je bila tapetirana črno in na stenah so bile naslikane lilije v vseh barvah. Sredi spalnice je stal velik katafalk, na katerem je bila steklena krsta z balzamiranim truplom triletnega dečka. Po smrti zagonetne dame so našli v njeni pisalni mizi dnevnik, v katerem je pojasnjena skrivnost njene življenja.

Pred dobrimi 50 leti so poznala vsa večja evropska mesta lepo cirkuško akrobatko Leonio Dorrington. Imela je mnogo mladih čestilcev, ki so jo snubili, toda odločila se je l. 1883 za starejšega moža, kneza Garčinova, ki je imel velika posestva na Krimu. Njen zadnji nastop v Petrogradu je bil senzacionalen.

Celo od carja je dobila krasen nakit. Zakon je bil pa nesrečen, kajti priletni knez je bil tako ljubosumen, da je mlado ženo opetovano pretepel z bičem vpricho služkinji. Tudi po rojstvu sinčka se zakonsko življenje ni izpremenilo. Knez je sinčka sovražil, misleč, da ni njegov. L. 1886 so našli kneza in sinčka v spalnici mrtva. Mož je ustrelil svojega otroka in si poglaval kroglo v glavo. Na dan pogreba je pa sinčkovo truplo nenadoma izginilo.

Iz dnevnika zagonetne dame je razvidno, da gre za vdovo kneza Garčinova in da je ona umorila moža in sinčka. Usodne noči je planil knez v njeno spalnico in je hotel vreči sinčka skozi okno. Kneginja je hotela v strahu za sinčka ustreliti moža, toda po nesrečnem slučaju je zadela sinčka v glavo. Videč sinčka mrtvega, je v hipu duševne zmedenosti drugič ustrelila in zadela moža v prsa tako, da je obležal mrtve.

Z pomočjo stare služkinje je stisnila mrtvemu možu v roke revolver tako, da so vsi mislili, da je izvršil knez samomor. Možja je nesrečna žena lahko pogrešila, saj ji je zagrenil vse življenje. Ni se pa mogla ločiti od sinčka in

zato je tik pred pogrebom njegovo truplo ukradla. V Odesi je imela znanega zdravnika, ki je sinčkovo truplo balzamiral. Nesrečna mati se je po strašni tragediji preselila v Španijo in tajala v mestu Bilbao vilo, v kateri je preživela zadnja leta svojega tragičnega življenja. Sinčkovo truplo je vzel s seboj in celih 35 let je stal v njeni spalnici katafalk, na katerem je počivalo mrtvo dete. Vest o grozni tragediji kneginje Garčinove je vzbudila v mestu splošno senzacijo in sočutje z nesrečno ženo, ki bi jo lahko prištevali med največje mučenice materinske ljubezni.

Najboljše, najtrajnejše, zato najcenejše!

Hudiču je zapustil premoženje

Te dni je umrl v Madridu bogat veleposestnik Jose Hutanso. Mož je bil vse življenje velik čudak, muhast, prepirljiv in nedostopen. Nihče ni smel v njegovo bližino razen njegovega sluga, telesnega zdravnika in stražnika. Poleg tega je bil Hutanso tipičen primer hipohondra. Rad je čital medicinske knjige in bolehal je vedno na boleznih, o katerih je istega dne čital. Čitanje medicinskih knjig je bila njegova slaba stran. Imel je pa še posebno manijo, da je rad zbiral star denar. Zbiranje novčičev mu je bilo največje veselje in žrtvoval je v to svrhu ogromne zneske. Njegova zbirka je bila ena najlepših na Španskem.

Toda nekega dne je zbirka izginila. Bogataš jo je naložil v dva velika zaboja, ki ju je dal zapeljati k morju in naložiti na motorni čoln. Ko je bil na odprtem morju, je oba zaboja vrgel v vodo. Zdi se, da je čudak že slutil svoj konec in da ni hotel, da pride zbirka, za katero se je toliko trudil, v tuje roke, zlasti pa ne v roke njegovih sorodnikov, ki jih je silno sovražil.

Zato je bilo že skoraj vnaprej jasno, da jo bo starec svojim sorodnikom pri oporoki zagodel in jim prekrizal vse račune. Naravno, da je vladalo za oporoko v Madridu največje zanimanje. Toda sorodniki so se temeljito zmotili, zakaj Hutanso jim je res pošteno zagodel. V prvem delu svoje oporoke se je Hutanso največ bavil s svojo dušo. »Ta mi že v življenju ni nič koristila«, je pisal, »in zato jo zapustim hudiču. Naj počne z njo, kar hoče. Ne verjamem, da bo imel posebno veselje z njo!« Nato je nadaljeval: »Da pa se vrag ne bo preveč in zastoj mučil z mojo dušo, mu zapuščam tudi svojo vilo. Na fasadi naj bo napis: »Posvečeno vragu!« Moj stari sluga naj pazi na vilo. Nihče ne sme vanjo, nihče je ne sme renovirati. Naj propade, saj je itak posvečena vragu. Da pa ne bo nasprotna stranka prikrajšana in da ne bo kdo mislil, da sem popolnoma izgubil človek, zapuščam svoja posestva sevillskemu škofu. Naj bere maše za mojo grešno dušo!« Ostanek svojega premoženja je Hutanso zapustil neki ženski, ki je bila njegova prva ljubica. Videl je sicer ni že 30 let, vendar se je je pa s hvaležnostjo spominjal.

Najnovejša analiza protinikotina, Bonikot

Uspeh preiskave:

Predmet: Originalni zavoj 6 steklenic Bonikot preparata, po 10 g vsebine.

Došlo: 7. julija 1928.

1) Učinek na »Vardar« cigarete.
V dimu od 100 cigaret je povprečno nikotina 0.707 g
V dimu od 100 cigaret, vsaka preparirana z 2 kapljicama Bonikot preparata, je povprečno 0.166 g

Uničen nikotin 0.541 g

to je 76.5 % od celotnega.

2) Učinek na »Zeta« cigarete.
V dimu od 100 cigaret je povprečno nikotina 0.516 g
V dimu od 100 cigaret, vsaka preparirana z 2 kapljicama Bonikot preparata, je povprečno 0.192 g

Uničen nikotin 0.324 g

to je 62.8 % od celotnega.

Duh in aroma prepariranih cigaret je popolnoma enak onemu neprepariranih.

Ljubljana, dne 27. avgusta 1928.

Predstojnik kemičnega inštituta univerze, Ljubljana,
UNIV. PROF. DR. M. SAMEC. 10706

Zamenjam stanovanje
obstoječe iz dveh sob in kuhinje v Mostah, z enakim v mestu. Ponudbe na upravo lista pod »Zamenjava 1703«.

Uradnik

s prakso, izurjen v vseh siparniških delih, zmožen slov., nemškega, italijanskega in nekotiko francoskega jezika. Praktika tudi v lesni stroki. Iščo službo. Nastop lahko takoj. Ponudbe na upravo lista pod »Izurnenost 1702«.

Prodajalka

izučena v mešani stroki, želi premeniti službo. Nastop po dogovoru. Ponudbe na upravo lista pod »Prodajalka 1690«.

L. Mikuš
Ljubljana,
Mestni trg 12
pripravi svoje za
kupo delovne in
delovne in spre-
jetih del.

Popravila se izvršujejo točno in solidno.

Anton Boc
kemična pralnica in barvanje
se je preselila
v Šelenburgovo ul. 4
(dvorišče)

Šivilja

z dobrimi spricavali, išče službo v damskem salonu, nastopi lahko takoj. Ponudbe na upravo lista pod »Šivilja 1674«.

Dvostanovanjsko hišo

novu, z malim vrtom, 10 minut od glavne pošte v Ljubljani, prodam. Ponudbe po »Ugodni nakup 1709« na upravo tega lista.

Sobo

zračno in svetlo, oddam z vso oskrbo dijaku boljših staršev. Ponudbe na upravo »Sl. Nar.« pod »Soba 1540«.

Na prodaj

Več rabljenih otroških vozičkov in dvokoles, v dobrem stanju, zelo poceni na prodaj. F. Bajtel, Ljubljana, Karlovska cesta št. 4. 1705

CENIKE
URADNE
TISKOVINE
KUVERTE
RAČUNE
NAZNANILA
in vsa v
TISKARSKO STROKO
spadajoča
DELA
IZVRŠUJE TOČNO
OKUSNO IN CENOVNO
LJUBLJANA, KNAFLJEVA ULICA 5.

Novost za Ljubljano Šoferska šola

(Oblastveno koncesijonirana)

za poklicne šoferje za dame in gospode! Teoretičen in praktičen pouk v vožnji! Poseben tečaj za dame. — Otvoritev 1. oktobra 1928.

Priglasitve in poasnila daje

Šoferska šola K. Camernik
Dunajska cesta 36. Telef. 2236

Lovske puške

Robert puške, browninge, pištole za straženje psov, samokrese, topiče, zaloga lovskih in ribiških potrebščin ter umetnih ogenj.

F. K. Kaiser,

puškar. Ljubljana, Šelenburgova ulica 6.

Preselitev modnega salona

Cenj. damam vljudno naznanjam, da sem svojo modni salon preselila s Sv. Petra ceste št. 19 na

Sv. Petra cesto št. 8

(nasproti hotelu Lloyd), kjer pričnem posloovati z 22. t. m.

Priporočam se cenj. damam v še nadaljno naklonjenost z zagotovilom, da bom vedno razpolagala z najnovejšimi modeli in postrezala s solidnimi cenami.

ZOFIJA MAHNIČ

2 leti kredita
VSEH VRST

mizarski in kolarski stroji

posamezni in univerzalni z vgrajenimi motorji ali brez njih

Polnojemniki

Welker Werke I. Wachstein, Wien X/II.
LAXENBURGERSTRASSE 12